

Et kvarter med CFD, episode 18:

Min Sidste Vilje

Bettina

Velkommen til Et kvarter med CFD. Vi er i dag på besøg hos Lis Flensburg, som er daglig leder i et af CFD Nyborgs botilbud. Velkommen til, Lis. Tak skal du have. I dag skal vi tale om den sidste tid i et menneskes liv og den sidste vilje. Altså det her med, at man skal tage afsked, det kan jo være svært at se ind i. Hvordan forbereder man sig? Hvad er ens sidste vilje egentlig?

Og hvordan arbejder man med det socialpædagogisk, når mennesker har udviklingshæmning? Og det er noget af det, som I jo har arbejdet meget målrettet med, Lis. Hvorfor har I egentlig det fokus?

Lis

Ja, men som du selv siger, så kan det jo være et svært emne både at tage hul på og komme i gang med. Men de borgere, som er tilknyttet Team 2, hvor jeg er daglig leder, de har en alder - jeg vil ikke sige, at de er gamle, men de har alligevel en alder. De har også nogle livsstilssygdomme, som kan gøre, at deres liv måske ikke bliver så langt, som man kunne håbe på. Plus, at de har også nogle pårørende, som er oppe i årene. Så det var blandt andet noget af derudfra at vi valgte, at vi måtte tage hul på det her emne.

Og så har jeg også altid både en tro, men også tænkt, at de pårørende har egentlig... hele tiden haft i tankerne, "hvad skal der ske med vores kære, når vi ikke er her mere? Og hvem tager vare på dem? Hvad den dag, at de ikke er der mere? Hvem tager så beslutningerne?"

Lige om den sidste vilje. Der er selvfølgelig alt muligt andet, der er styr på, men lige om, hvad skal der ske? Fordi der er rigtig mange beslutninger, der skal tages, når man ender der og ikke er her mere. Så det var sådan udgangspunktet, vi ligesom tænkte, det må vi i gang med. Og så er det jo ikke noget, man fikser hen over en nat.

Så vi har blandt andet både haft det oppe meget individuelt. Vi arbejder jo meget med den enkeltes ønsker og drømme. Men her havde vi også brug for, at den enkeltes ønsker også kom til udtryk. Og nogen har jo nemmere ved det end andre at sætte ord på det.

Bettina (faktaboks)

Min Sidste Vilje er et dokument, hvor man kan skrive sine ønsker til begravelse eller bisættelse ned. Det kan være en hjælp for ens pårørende og omgivelser i øvrigt, så de ikke skal gætte sig frem i en svær tid. Man kan bl.a. skrive om man ønsker begravelse eller bisættelse, hvilken musik eller hvilke sange der skal være, om der skal være blomster, og hvem der skal deltage. Man kan også skrive, om man ønsker en præst eller måske en anden person til at holde talen. Der findes

forskellige skabeloner til Min Sidste Vilje på nettet. Dokumentet er ikke juridisk bindende, men mange oplever, at det giver ro at få talt om døden og det sidste farvel, mens man stadig lever.

Lis

Der er en del af borgerne i Team 2, som har en autismediagnose. Og det gør jo, at de har svært ved forestillingsevnen og den abstrakte tænkning. Så at tænke på noget, som man ikke har oplevet, det ved jeg ikke helt, hvordan man så sætter ord på det. Men her har pårørende også været en stor hjælp.

Bettina

Og så kan man sige, at I har jo også for ganske nyligt oplevet det første dødsfald her i CFD Nyborg.

Lis

Ja, det har vi desværre. Den borger, der døde, havde selv været med til at lave Min Sidste Vilje, og var god til at være – vi var faktisk meget overrasket over, hvor afklaret han rent faktisk var i det forløb med, hvad der skulle ske for ham, når han ikke var her mere. Vi kunne selvfølgelig godt høre, at i noget af det var udgangspunktet, hvad han selv havde oplevet ved hans forældre, blandt andet da hans aske skulle strøs ud over havet, det var både hans far og mors også blevet strøet, og det ville han også gerne.

Så han var egentlig ret afklaret. Samtidig var vi også meget bevidste om, at han var det, vi kalder et institutionsbarn, opvokset på diverse institutioner hele hans liv. Så på den måde var han også meget, "hvad synes pædagogerne?". Og det skulle vi jo være opmærksomme på. Det vi så valgte at gøre, det var, at en ting var helt fra starten af, og det har vi egentlig gjort ved dem alle sammen, valgt en bestemt skabelon.

Min Sidste Vilje, der findes jo, det ved jeg ikke, hvor mange der findes, men der findes mange. Men vi ligesom arbejdede ud fra den samme. Og den satte vi også ned og lavede et interview med ham, og han fik svaret på spørgsmålene ind i det.

Så gik der et stykke tid, så gjorde vi det en gang til, men her satte vi video på, og det gjorde vi både af den grund, at vi ligesom gerne ville have, at det var ikke noget, pædagogerne havde fundet på, eller det mener de, eller hvad synes de, så for at have dokumentationen i orden på, at det her var helt hans egne ord ind i, hvad han ønskede den dag, han ikke var her mere. Og det fungerede fint.

Han har så en søster. Og også en bror, men det var hans søster, som ligesom var med i forløbet og var glad for, at vi havde fået spurgt ham om de her ting, fordi hun syntes, det var svært både i sorgen, men også, at hvad ville han gerne? Og det skulle være det, han ønskede.

Bettina

Var der nogen af medarbejderne i, eller er der nogen af medarbejderne her i CFD Nyborg, som synes, at det er vanskeligt at arbejde med det tema her?

Lis

Ja, det kan jeg kun sige stort ja til. Et meget vigtigt tema, men også et svært tema for pædagogerne. Både fordi de fleste af dem selv havde en erfaring med fra deres private liv, men også så ind i den her kontekst med det professionelle og udgangspunktet i borgerne. Det var svært. Nu kan man sige, med ham som døde i efteråret eller lige op til jul, var jo selv meget afklaret.

Vi har nogle af de andre borgere, hvor de har rigtig svært ved at sætte ord på. Det, der sådan har været outcom'et af, at han døde, det var, at i forbindelse med hans bisættelse havde vi... lavet nogle kort, vi ligesom snakkede ud fra, både af flaget på halv, en kiste, en rustvogn og en kirke og de forskellige ting. Så vi ligesom havde noget at snakke ud fra.

Og i at det er det første dødsfald, vi oplever her i Nyborg, måtte vi også ligesom finde, hvad er... hvad er skabelonen for, hvordan kan vi gøre det, hvordan kan vi inddrage flest muligt, og alle kan få taget afsked.

Så det var både en svær, men også en spændende proces, for vi oplevede faktisk, at nogle af borgerne egentlig overraskede over, det var blandt andet også, at han lå nede i sin egen lejlighed, da han var blevet gjort i stand, var nede og sagde farvel til ham, og det havde vi faktisk ikke forventet, at der var ret mange, der havde... der syntes, det kunne være en god idé. Men det gjorde de, og de var også med, dem der havde lyst, var med i kirken.

Så de har været med i processen langt hen i alt det, de kunne engang være med i. Og det har i hvert fald gjort, at nogen er kommet tilbage og sagt, sådan vil jeg også gerne have det den dag, jeg ikke skal være her mere. Så man kan sige, på den måde er døden rykket lidt tættere på, og så er jeg med på, at så bliver det hverdag igen.

Borgeren her havde også besøg af døvepræsten Ulrik, også for at få snakket sin sidste vilje igennem, og hvad han havde lyst til at få talt om til det sidste. Det gjorde, at nogle af de andre borgere så, at døvepræsten var her. De kender ham også fra et arrangement, vi har haft i Aktivklubben, hvor han har fortalt om, hvad vi kan bruge ham til, og også blandt andet den sidste vilje.

Og den dag, han var her til borgeren, der ikke er her mere, var der nogle andre borgere, der kom og sagde, "jeg vil også gerne have et besøg af Ulrik, døvepræsten". Så det fik vi arrangeret, og han har faktisk været her og lavet og udfyldt Min Sidste Vilje sammen med de borgere, der ønskede det.

Så det er sådan noget, der er stykket sammen undervejs, og borgerne har været på den måde enormt gode til at åbne op.

Bettina

Nu nævnte du selv de pårørende indledningsvis. Hvordan har de pårørende reageret på det her store pædagogiske arbejde, som I har lavet?

Lis

Jamen, der har vi egentlig mødt med lidt blandet, men overvejende, at de har været glade for, at vi har taget hul på emnet. Som jeg sagde som udgangspunkt, så har de jo tænkt det alle sammen. Hvornår er der nogen, der næsten spørger om det, fordi vi synes, det er svært at tænke den tanke til ende. Vi har lavet nogle tillægsspørgsmål til den skabelon, eller det skema, som vi har med Min Sidste Vilje.

Blandt andet også noget, hvor de er inddraget i, at den dag, de ikke er der mere, fordi, jeg vil ikke sige forhåbentlig, men i udgangspunktet er de har nok ikke før deres kære ikke er her mere. Men hvem skal fortælle deres børn, unge mennesker, at de ikke er her mere, og hvad ønsker de, at de skal deltage i? Og det har de pårørende også været enormt glade for, at vi ligesom har taget hul på det, så vi ligesom har styr på den del. Det er skrevet ned.

Til opfølgingsmøderne har vi udleveret den her Min Sidste Vilje og snakket om at tage den med hjem og kigge på den. Og det er jo specielt omkring de borgere, som har rigtig svært ved overhovedet selv at forestille sig, at det her skal de tage stilling til. Altså de kan ikke tage stilling til det.

Der er også ved nogle af borgerne, som ikke har pårørende, har vi været tilbage og kigget i deres papir, står der noget som helst fra tidligere af. Og der har vi faktisk fundet ved en borger, at hendes mor havde skrevet, "hun skal ligge ved siden af mig, den dag hun ikke er her mere".

Så der har vi været ude og finde det gravsted, for borgeren her besøgte ikke sin mor på kirkegården, og var ude og finde, hvor er det henne af, og er der betalt for, at det her gravsted også bliver velforvaret, indtil hun ikke er her mere, osv. Så det har vi fået sat i stand. En anden borger har været i pleje hele sin opvækst, men ville gerne ud og besøge sin plejeforældres gravsted, og har også selv sat ord på, at der vil jeg rigtig gerne ligge den dag, jeg ikke er her mere. Så sådan er der forskellige små individuelle tiltag.

Men vi har jo også borgere fra hele landet af, så det er jo også noget med, hvor skal de begraves, eller hvor skal asken sættes ned, den dag de ikke er her mere, er et stort spørgsmål. Og det er vi ikke færdige med endnu. Vi kan ikke vinge af og sige, at nu har vi været igennem det hele. Vi er enige om, at det er et arbejde, der er påbegyndt, og nogen er vi længere med end andre.

Bettina

I vil faktisk gerne lave det for alle?

Lis

Ja, det vil vi. Så er der nogen, der er mere udførlige end andre, kan man sige. Men det er vi enige i, at de bliver ikke ens på den måde, lige vel udført.

Bettina

Tusind tak, Lis, fordi vi måtte kigge forbi, køre ud i det smukke danske forår og komme her til Nyborg. Det har været interessant at høre, hvordan I har arbejdet med den sidste vilje og alle de mennesker, som I har med at gøre her i CFD Nyborg. Hvad skal du afsted at lave nu?

Lis

Jeg skal først lige ned og have lidt frokost, så skal jeg videre til et møde i vores LA2-gruppe, hvor vi skal arbejde med den LA2-strategi, som vi har lavet.

Bettina

Det lyder også spændende.

Lis

God fornøjelse med det. Tak skal du have. Tak fordi I kom.

Bettina

Det var alt for denne udgave af Et kvarter med CFD. Du kan finde vores podcast de steder, hvor du normalt lytter til podcast. Følg også med på vores hjemmeside og Facebook, hvor nye episoder bliver slået op. Og hvis du synes om det, du har hørt, så må du meget gerne tippe andre, som kunne have glæde af at lytte med.